

Ráérünk

Voltaképpen fölőseges volt minden sor, amit eddig leírtam: ugyanott tartunk, most is, mint amikor elkezdtem, az alapkérdéseknél. Hogy tényleg melegszik-e a bolygó, valóban van-e köze a klíma megváltozásához az embernek, és van-e tennivalónk nekünk, magyaroknak ezzel az egésszel, vagy jobban tesszük, ha úgy állunk hozzá, mint a Földet kicentiző aszteroidához vagy a világbékéhez, azaz hátradólunk, és kivárjuk, hogy mi lesz.

Mostanában úgysis recseg-ropog a *Himnusz* pozíciója – nem vice, állítólag komoly erők dolgoznak rajta, hogy Kölcsey költeménye helyett inkább a nemzeti stadionrock örökzöldje, a *Nélküled* legyen Magyarország hivatalos dala, de nekem lenne egy sokkal jobb ajánlatom. Élt itt valaha egy költő, szlovák szülőktől ugyan, de Kiskőrösön született, forradalmár és szabadságharcos mi-voltát százhetven év alatt egyetlen rendszer sem vonta kétségbe, vagyis a megbízhatósága megkérdőjelezhetetlen. Azt írja a lexikon: „himnusz (főnév) – dicsérő ének, vers, amely egy személy vagy közösség jó tulajdonságait, érdemeit, kiváló tetteit, győzelmeit zengi, magasztalja”. Petőfi, akiről szó van, úgy telibe találta a mi kis közösségünk „jó tulajdonságait, érdemeit, kiváló tetteit”, mint a Tunguzka meteorit Szibériát. Idézem: „Bár apái nékie / Mindent oly bőven hagyának, / Soha sincsen semmije. / De ez nem az ő hibája; / Ő magyarnak születék, / S hazájában ősi jelszó: / Ej, ráérünk arra még!” Valamely érdemdús zeneköltőnk (Kovács Ákos? Mága Zoltán? Esetleg valaki, akinek ez irányú tehetségét még nem ismerjük, de szokott ultizni Orbán Viktorral?) fabrikál majd hozzá muzsikát. Mire legközelebb kijutunk az EB-re, már az új nemzeti imádsággal köszönhetjük a csapat győzelmeit.

S hogy mi köze a himnusznak a hőséghez? Most, amikor e szöveggel birkózom, a szerkesztőségben 29 fok van, kint az utcán 39-et mutat a hőmérő. Még csak nyár eleje van, de már túl vagyunk a tizedik kánikulai napon. Szerzői munkásságom első húsz esztendeje alatt kilenc volt az évi átlag; én magam több alkalommal is elítélően írtam azon honfitársainkról, akik klímát szerelnek föl odahaza a lakásukban, mondván, hogy azt a kilenc napot igazán kibírhatnák a nyári áramfogyasztást (és vele a szén-dioxid-kibocsátást) megdobó légkondicionáló nélkül. Ma már a 2010 óta eltelt nyarak adatainak ismeretében, statisztikai alapon nehezebb volna a klímaberendezések ellen érvelni. Morális és ökológiai érvek lennének ugyan jócskán, de olyan országban élünk, ahol a morális érvek nem szokták befolyásolni a történéseket, az ökológiával pedig már csak azért sem szívesen hozakodnék elő, mert még úgy járnék, mint Pokorni Zoltán a balneológusokkal (apropó, Pokorni úr, amikor mostanában összejönnek a régi fideszes cimborákkal, nem szokott nehézséget okozni a kézfogás?¹). Mindenesetre vannak

¹ Pokorni Zoltán a Fidesz alelnökeként Ajkán egy lakossági fórumon jelentette ki, hogy ha ők lesznek hatalomban, az nem jelentheti azt, hogy „eddig ők loptak, most meg ti fogtok lopni”.

jelek, amelyek arra utalnak, hogy a felmelegedés nem teória, hanem valóság. A brit fogadóirodáknak már nem lehet fogadni rá – világvégére és ufótámadásra például lehet, vagyis a klímaváltozást ezeknél valamivel biztosabbra vesszük.

Már éltem, sőt dolgoztam is akkoriban, amikor ez az egész klímahiszti bejött, jól emlékszem az akkori jóslatokra. Tudományos rovatnál dolgoztam, a kezemen átfutott előrejelzések jellemzően tudósoktól származtak, és meglepően pontosnak bizonyultak. A hőségnapok számának növekedése egészen biztosan szerepelt a prognózisokban, mint ahogyan az időjárási anomáliák gyakoriságának növekedése és az átmenetek eltűnése is. Vagyis nem azt állították a kutatók, hogy ezentúl sosem lesz hideg, hanem azt, hogy több lesz a hőségcsúcs, az árvíz, az aszály (igen, mindkettő); hogy a csapadék időbeli eloszlása egyenlőtlenebbé válik, a tavasz és az ősz összezsugorodik, a hideg- és a melegfrontok érkezését pedig sokkal gyakrabban kísérik majd viharok, mint korábban. Nem arról van szó, hogy mindez megtörtént, hanem arról, hogy viszonylag pontosan lehetett előre tudni, hogy ez fog történni (olyannyira, hogy például az ingatlanbiztosítók be is árazták a változásokat, hiszen számukra a fentiek kézzelfogható kockázatot és kiadást jelentenek). Ha egy politikus, aki régebben van a nagypolitikában, mint én a sajtóban, 2019 nyarán úgy tesz, mintha most találkozna először ezzel a tematikával; az olyan, mint az az apa, aki fölteszi a család megtakarításait, az otthonukat meg a gyerekek diákhitelét a rulettre. Simán előfordulhat, hogy bejön, csak nem valószínű, és az ilyen apát jobb helyeken beutalják valami szenvedélybeteg-klinikára, nem csinálnak belőle miniszterelnököt, hogy még nagyobb téteken játszhasson.

Jelenleg a magyar klímapolitikában – miután a környezetvédelmi minisztérium kilenc éve megszűnt, és a klímaügyet szétdobták a megmaradt tárcák között – országos és nemzetközi szinten két komoly szereplő tudott megmaradni. Egyikük, Jávor Benedek egy különösen jól sikerült pártpolitikai manőversorozat véttlen elszenvédőjeként épp most vált állástalanná, ami egyrészt szomorú, másrészt viszont jellemző: garantáltan mi vagyunk az egyetlen tagállam az EU-ban, ahol az a politikus, aki ért a klímaproblémához, meg dolgozni is hajlandó a megoldásáért, elveszíti a munkáját azokban a napokban, amikor kontinensszerte látványos áttörés történik az éghajlatvédelemben. Mindegy, van másik, mondhatnám, merthogy kétszereplős a hazai mezőny. Nos, a dolog úgy áll, hogy a másik magyar klímaszakértőt – nem minden alap nélkül – egy ideje bajszos fekáliaként emlegeti a hazai választók egy része. A B variáns, vagyis a köztársasági elnök az az ember, akiben igen sajátos módon találkozik a fentebb említett kettős (morális és ökológiai) szempontrendszer. Erkölcsi tartásáról már azon törvények egyre terebélyesebb listája is sokat elárul, amelyeket csont nélkül átengedett, utóbb viszont az Alkotmánybíróság megsemmisített. Áder a végzettségére nézve jogász lenne, a szakmájára nézve meg politikus – valójában egyetlen ilyen ügyet sem engedhetne meg magának jelentős presztízsveszteség nélkül, miközben lassan már megszámlálni is nehéz, hogy hányszor kellett őt korrigálni az egyébként szintén nem a függetlenségéről ne-

---

Egy teljesen új világot kell kezdeni, s az elsőnek, aki belenyúl a pénztárba, annak „le fogjuk vágni a kezét” – mondta a Fidesz politikusa. (*Népszabadság*, 2010. március 26.)

vezetes AB-nek. Én azt gondolom, hogy mondjuk a második esetnél le kellett volna mondania – mármint a második olyan esetnél, amikor egyszerre bukott meg jogászként és a magyar államot képviselő politikusként, demonstrálva, hogy a nemzet egységének megtestesítése és az alkotmányos rend fölötti örökös helyett, ami alkotmányos feladata lenne, pártutasításokat teljesít.

De van lejjebb is. Az államfő ugyanis kitalálta, mi lehet az a terület, ahol nem kerül összeütközésbe a főnökének tekintett kormányfővel: a környezetvédelem, ami Orbán Viktort egyáltalán nem érdekli. Orbán – saját, nem reprezentatív, de alapos keresgélés eredménye szerint – eddig két alkalommal szólott hozzá a klímakérdéshez. Először, még 2017-ben sürgető feladatnak nevezte a megoldását, másodszer most, az emberi civilizáció történetének legforróbb nyarán viszont Pató Pál legjobb korunkbeli tanítványaként kijelentette, hogy ráérünk arra még.

Áder előfeltételezése tehát hamisnak bizonyult, de kibíjt ő már ennél szorosabb hurokból is – például akkor, amikor a teljes ellenzék kérése ellenére azzal az indoklással nem kezdeményezett népszavazást a paksi atompaktumról – holt elnökként joga lett volna rá –, hogy nemzetközi szerződésről nem szavazhat a nép; majd ugyanazzal a lendülettel aláírta az Orbán–Putyin-megállapodást törvénybe foglaló javaslatot. Gesztusával egy egész országot hazudott szembe, ugyanis a törvényjavaslat épp az ő aláírásával vált törvénné (mind a magyar jog, mind magának a paktumnak a szövege szerint), vagyis amíg nem szignálta, addig semmi akadálya nem lett volna a különféle trükkökkel azóta is sokszor visszavert népszavazásnak – de hát ez egy ilyen ország, ilyen elnökkel. Az előzmények fölidézése viszont kifejezetten indokolt abból a szempontból, hogy egyértelmű legyen, miért volt teljesen fölösleges bármit is várni Áder Jánostól azután, hogy a főnöke, Orbán Viktor lesöpörte a klímadilemmát (konkrétan a 2050-es uniós klímacélhoz történő magyar csatlakozást) az asztalról. Áder valahogy úgy képzelhette korábban, hogy ha nem viselkedhet igazi elnökként, nem mondhat ellent Orbánnak, de legalább az Orbán Viktor számára teljesen indifferens környezetügy és azon belül is a klímaváltozás az ő kis játéksarka lesz, ahol kedvére tologathatja a kockákat, és talán még valamiféle emlékművet is összelegózhat magáról az utókornak, mintha tett volna valami hasznosat az államfőként eltöltött éveit alatt. Orbán azonban betrappolt Janika gyerekszobájába, és fölrúgta a játékokat. A mi elnökünk kényszeredetten helyeselt hozzá.

Számomra ez volt az ideai politikai szezon mélypontja, de még csak az év felénél járunk. Egyelőre az látszik, most, hogy az ökológus Jávor (átmenetileg?) kiesett, a még a joghoz sem értő, az ökológiát távolról ugató Áderre hárulna a feladat, hogy a ma élő és a következő generációk érdekében szembeszálljon a Pató Pál-kormányral, ő viszont már az első konfliktushelyzetből feltett kézzel kihátrált. Innen indulunk: ütközetek sora következik még a klímaharcban – nincs minden veszve, de egyelőre az az állítás is mellélövésnek tűnne, hogy rosszul állunk; nem állunk sehogy, mert harcosok nélkül nem lehet csatázni. Pedig apáinktól tényleg sokat örököltünk – Európa legnagyobb felszín alatti ivóvízkészletét, dúsan termő földeket, erdőket, virágos réteket –, de ha csak a fele igaz annak, amit a klímatudomány jövendöl, mindent elveszítünk a tétlenség miatt.

Úgyhogy jöjjön csak az az új himnusz. A jókedv és bőség helyett a „ráérünk” lesz a mi igazi nemzeti karakterünk.